

Szerkesztőség:

Kaposvárott, zárdá-utca.
Ide küldendő a lap szellemi részét
illető minden közlemény.

Megjelenik minden pénteken.

Előfizetési díj:

Egész évre - 6 frt - kr
Fél évre - 3 frt - kr
Negyed évre - 1 frt 50 kr
Egyes számok 10 krért.

Hagelman Károly
könyvkereskedésében és a kiadó-
hivatalban kaphatók.

NÉP JOG.

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Kiadóhivatal:

Kaposvárott, zárdá-utca.
Ide czimezendők az előfizetési pén-
zek, hirdetések és nyiltérek.

Megjelenik minden pénteken.

Előfizetési díj:

Egész évre - 6 frt - kr
Fél évre - 3 frt - kr
Negyed évre - 1 frt 50 kr
Egyes számok 10 krért.

Hagelman Károly
könyvkereskedésében és a kiadó-
hivatalban kaphatók.

A szegények fillérei.

Jeleztük hogy ismét adóemeléstről fog szóllani a pénzügyminister, ha ajkát ékes beszédre nyitja meg. Megtörtént.

Törvény javaslatot nyújtott be, a pénz intézeteknél betett tőkék kamatainak újabb megadóztatásáról.

Első pillanatra szinte megkönnyebbül az ember midőn ezt olvassa, hát ennyi az egész? Ha azonban a dolgot közelebbről nézzük, lehetetlen hogy fel ne kiáltunk, hát ennyire jutottunk! Találó közmondás, hogy a zsidó azt a lovat üti amelyik úgy is húz; a pénzügyminister ur is így tesz; a pénzintézetek azok melyek legigazabban vallják be jövedelmüket, sőt azt, nyilvános számadásra lévén törvény szerént kötelezve még akarva sem titkolhatják el, ennek folytán a pénzintézetek azok melyek jövedelmük igaz s egész mértékéig fizetik az adót, s a pénzügyminister javaslatá mégis ezeket fenyegeti ismét, ezek jövedelmét támadja meg, vagy legalább megtámadni szándékozik.

Igaz ugyan, hogy első pillanatra ismét azt kellene hinn, hogy helyesen teszi, hisz a pénz intézetek részvényesei többnyire nagyobb nyereseményben részesülnek, mint tőkéjük elhelyezése után kamatokban ma várniok lehet, sőt a kamat maximum 8 perczentre lévén törvény szerint meghatározva, várniok szabad: ámde ezzel is úgy vagyunk mint számtalan más helyes elméletet melyet az élet kinevet.

Igy volt az ugynevezett »fényüzési« adóval is, elméletben egészen helyes volt az, alkalmazásában azonban majdnem helyrehozhatlan kárt okozott azon iparágak melyet érintett, a nélkül, hogy az államnak reménylett hasznot meghozta volna, sőt a nélkül, hogy elérhető lett volna, miszerint azok viseljék, kiket a conceptio szerint terhelnie kellett volna, be kellett szüntetni; vajmi kevés azon adó, melyet annak a ki közvetlen viseli másra, többnyire arra s azokra kivetni senki sem szándékozhatott, átruházni ne lehetne. Igy lesz ez a jelenben szándékolta adóval is; a pénzügyminister megadóztatni akarja az eddigénél nagyobb mértékben a pénzintézeteket, s

ezek bizonyosan átruházzák a terhet azokra a kik velük összeköttetésben állanak, átruházzák különösen a betevőkre az adó összegének a kamatokból való egyszerű levonása által, s ekkor mit ér el a finantz minister ur? azt, hogy megdézsmálja a szegények filléreit, a mit hogy tenni szándékában lenne alig szabad feltennünk,

Nézzük csak hogy állnak ma a pénz viszonyok, a betételek melyek az előtt 7—8% jövedelmeztek ma alig hajtanak 4—4 $\frac{1}{2}$ ritka szerencsés esetben 5%. Nézzük tovább kik a betevők? tapasztalás szerint nyugalmazott hivatalnokok, árva, öreg kereset képtelen egyének, özvegyek és cselédek; továbbá földbirtokok és kereskedők; csakhogy az utóbbiak tőkájukat csak ideiglenesen — őrzés végett jobban — adják be, míg vagy folyó fizetéseiket teljesíteni kell, vagy azt kedvező üzletbe fordíthatják, ez tehát mozgó tőke; melyre sem számítani, de melyből jövedelmet huzni is csak alig lehet, a valóságos takarékos betétek az előbbiektől származnak, kisebb összegűek 5—10 firtosak ritkán számitanak igazakat, még ritkábban ezeket; ámde vegyünk fel igen kedvező esetet, mondjuk, hogy egy özvegynek van 5000 firt betéte — a mi bizon nem mindennapi s nem gyakori dolog — ismét a legkedvezőbb esetet számítva ezután 250 firt jövedelmet élvezhet, a pénzügy minister törvény javaslatá szerint már most az állam el akar venni tőle 25 firt, vagyis csekély évi 250 firt, havonkénti 20 firt 83 krnyi jövedelmét 18 firta csökkenti, elveszi tehát a krotok ott, a hol maga a keserves nélkülözések közötti megélhetés e krotoktól függ, de hát a szegény eseléd ki 10 firt betéte után 50 kr. kamatot kap, miért fosztassék meg ezen csekélységnek is tized részétől.

Valóban példátlan nyomorúság ha egy ország mely oly forrásokkal rendelkezik mint Magyar ország, ha maga ura lehetne, saját céljait követhetné, s a néptől csak a saját céljaira szükséges eszközöket kellene követelnie, arra szorul, hogy a nyomorult szájából a kenyeret, a szegények filléreit vegye el!

S mi ezért ér el e zsarolással a pénzügy minister? izgat, mást ugyan el nem ér.

Mert a betett s így nyilvánosságra került tőkék egyrésze ismét elbukik, más része megsemmisül

illetőleg nem is képződik; egy része úgy cselekszik majd mind maguk az intézetek, jó váltókra jótállás mellett kiadja pénzét magánosoknak 6—7% -tira, a másik része uzoráskodik, egy kis rész tán kincstári jegyeket vesz; az állam bizonyosan nem kap semmit; a pénzintézetek gyöngülnek, a tőkeképezés abban hagyatik, meglesz minden átka egy szerencsétlenül gondolt gyakorlatlatlan intézkedésnek, anélkül, hogy bármely haszna is lenne.

Ha még a törvényjavaslat fokozatot állítana fel, ha meghatározná a minimumát azon tőkének, melynek kamatai adóval rovdandók meg s ha e minimum megközölitene azon összeget, melyet a törvényhozás — például a közhivatalnokok fizetésének lefoglalásánál — szem előtt tartott kevesebb volna a kifogásunk.

De így a mint a javaslat előttünk fekszik, csak azt mondhatjuk, jaj annak az országának, mely oda jutott, hogy a szegények filléreit kell megdézsmálnia.

Husztii.

— Az országgyűlés November 15-ig nem tart üléseket. Majd azt kiáltottuk, hála Isten legalább addig nem hoznak új törvényt rosszabbat a réginél, hanemhát eszünkbe jutott hogy a szünet alatt meg a delegatión működik, az az hogy méri az adót, de nem ám hogy egy font helyett három-fertályt, hanem lelkiismeretesen, nyomtatékot is ad hozzá. Hogy hát mamár a szegény adófizetőnek csak nyomtaték-csont jut, az igen helyesen van; ez a pazarló magyar a ki sehog sem tud takarékos lenni, a csontot egy is kárba veszni engedné, ha hushoz is férne. De meg azt mondja az irás, az első utolsókká lezsznek, nagyon helyes dolog azért, hogy a kevély magyar, ki csonttal a kuttyját traktálta, most rájra maga. No talán majd a foga is köszörülődik rajta.

— Tisza minister elnök előterjesztette az országgyűlés munka programját, már persze hogy munka a nyomdákban az az isten adta sok nyomtatvényt előállítani, de még nagyobb munka a szegény népek ezt a sok törvényt elviselni; a regale megváltását nem említette; meg hát odább a fakó szekér mint eddig, a szegény szálló művelő kénytelen lesz eladni borát tovább is öt krért literenként, mikor saját magának tizbe van, elég az Tisza Kálmánnak ha a zsidó kortsmáros eladja

TÁRCZA.

Az orvosok?

Divat vagy betegség az, hogy mai napság közéletünk kis és nagy szellemi mindegyaránt az emberiség nagy, örök bajainak orvoslásával foglalkoznak, Mindenkinnek vannak korszakalkotó eszméi, orvoságai, melyeket a lázas társadalomnak kíván beadni: aki ezen orvoságokat a hírlapok közvetítésével beveszi, az aztán oly setét chaoszba juthat, miből semmiféle világosság ki nem vezet, főképp ha az afféle lidérczfény, mely a követőt hinárba viszi.

Szinte osztályozni lehet az orvosokat: megkérthetjük.

No. I. Nagy képű csipet emberke, a vidék politikusa, épen azért okvetlen szükségesnek tartja, hogy meghallgattassék. A komolyság piedestáljáról nem lép le soha, eszméit arrogáns vezérczikkek alakjában kiáltja — pusztába. Mint valódi liberalis politikus fájdalommal tapasztalja hogy »Európán a reactió szele süvölt végig,« mely egyházi és sociális. Ez ellen kell küzdenie a társadalomnak, melyben azonban nem nagyon bizik, mintán annak nincs, »magasra törő szenvedelmek« mert hát mi tagadás benne, baj van izraelben; a közönség a semita faj internationalis hatalma ellen lázong. Lám! lám! Vigyázz tisztelt társadalom, mert be találod venni az eszlári hánytatót!

No. II. Vak koldus a társadalom vásárjában. Azt hiszi, hogy mivel ő nem lát, őtet is csak akkor látják meg a jókedvű adakozók, ha nagyokat kiáltoz. Nyilt levelekkel kiáltoz az emberekre, de úgy mint a senda mézárós, nem annak kiáltja, kihez intézi. Legalább az alamizsnát nem attól várja. Ő is a humanitás és az emberiség nagy

eszméinek harcosa, de — faji természeténél fogva revelver és rebach reménye nélkül nem dolgozik. Szinte orvosolni akarja a beteg társadalmat, mely antisemita lázban van, s bár orvosság nem használ is az antisemitáknak, legalább megfizeteti a semitákkal. Jól kifundált szerep, de hát a lázas társadalomnak talán még sem kellene oly nagyon a fülébe kiáltozni, mert az oroszánt is felveri nyugalmából az alkalmatlanokodó légy döngése, a társadalom pedig mindig ébren van: „mert az emberi bestia soha sem nyugszik!“

No. III. Ignota quantitas, kétése existentia, ordító masinája az „uj földesurnak“ melyet silány krumpli vagy kukoricza földdel szokás serkenten. Ne bántuk szegényt! hisz tudjuk róla, hogy meg van győződve, miként az ő „ember szeretettel“ teljes „Felhívásaival“ soha sem fogja elhitetni a józan néppel, hogy annak a zsidó legnagyobb barátja, jó akarója: inkább elhiszi a nép azt, hogy a mestram az árendás „oraság“ bőven élvezett csigerjétől esett oly emberszerető hangulatba. Azt hisszük ez csak beakarja adni az orvoságot, melyet más kutyvasztott... Sokkal több érdeket vindikál magának a

No. IV. Ki már határozott receptel lép fel. Nem takarja orvoságát az eleséptel nagyszavak czifra papirosába, de mutat oly panorámát mely valóban megérdemli a bon vivantok figyelmét. Saaron rózsái ugyanis nem lévén ellenségei az aari legénységnek, azért a nem ritualis vérkeverés volna az orvoság mely míg egy részről kiölné az antisemita lázt, másrészt teremene oly társadalmat, mely ily betegségre már nem is lehetne inclinálva. Csak hogy szerény nézetünk szerint ennek a tetszetős orvoságnak az a hibája, hogy az aari hölgykoszoru izlése nem bir felemelkedni az izrael fiai szépségének felismerésére. Mondjunk le tehát erről az orvoságról is, melynek hatása úgy sem lehetne, de lássuk a No. V. mit kíván beadni a társadalomnak.

»Gewalt! Kaposvárott egyik csapszékben kiütött a lázadás! a zsidókat kinpádra huzzák, a bűriket, mind a hetet lenyuzzák, mert az obscurus magyar nép azt hiszi, hogy a »zsidónak a hetedik bőre alatt is pénze van.« A vezetők ezt nem hiszik, és a zsidókat azok nem is eszik elevenen, hanem előbb nyársra huzva lassu tűzőn sütik meg. Nosza tehát! Rajta Lutor, drabant, öljétek és vágjátok az antisemitákat, — de ne mind egyszerre — hadd maradjon máskorra is, mert ha a zsidók majd egyszer már nem félnek, a becsületes ember meg se tudja őket revelverezni, „No lám!... Ismerünk szép maszk... Venio nunc ad fortissimum.“

No. VI. Az ibolya árnyas rejtekben nyilik legszebben a legszerényebb előadás is felismerteti a nagyesszmék emberét. A szerény vidéki levelező is igyekszik a zsidó orgazdák éa bünszerzőkről elvonni a figyelmét, s a szegény cigányt akarja beadni orvoságnak, hogy a láz esillapodjék. No csak ne bánták azokat a cigányokat, kiknek csak az a hibájuk hogy restellenek válogot vetni, mert ha egyszer már oda jutottak, hogy a válog vetésre nem szorultak rá, biz azok mind philosemiták lesznek.

Tisztelt társadalom! Vigyázz a hivatlan orvosokra, mert bizony kevésbé rontja meg egészségdet egy kis antisemita láz, mint a fent tisztelt hivatlan orvosok kutyvalékai.

Gereben.

Aurelia völegénye.

Irta: Twain Mark.

Amerikai beazély, fordította: Hatteras.

A tényeket, melyeket én az alábbi sorokban közölni akarok egy levélből vettem, e levelet egy fiatal előttem teljesen ismeretlen nő St. José városából küldé, ki »Maria Aurelia«-nak nevezi ugyan magát, de ez valószínűleg csak álnév. Azonban mindegy, szegényt csaknem meg törté az átlélt szerencsétlenség hosszu

huszért, úgy kell neki abból él, s abból ad — segítséget a választásokra; no de valjuk csak meg igazán, minek is azt a regalet most bántani. mikor a phylloxera majd úgy is gyökeresen megoldja a kérdést, mert azt csakugyan senki se tagadhatja, hogy ha bor nem terem, azon ki mérje azt el, nem kell tovább töprenkedni; — Bécs városába is úgy jártak egyszer, addig tanakodott a nemes tanács, ki hordja el az utcákról a közlekedést gátló havat, míg előbujt Nap uram s elolvastotta: a vízzé vált hó a szemetet is elmosta s az aggodó urak minden gondtól megszabadultak. Mikor süt ki szép Magyarországon a nap, mely felolvassa a jó szándékot dermesztő jeget. Mikor jön az özvívz mely elmosta ezt a sok szemetet?

— Szigetvárott a hosszú nap előestéjén nyolcz pandur járta körül a zsinagógát; mint mondták többen, azért mert a szigetvári izraelita hitközség elnöke a szolgabírótól védelmet kért a keresztény lakosságnak állítólag bekövetkezendő insulatusai ellen; természetes hogy semmi sem következett be; volt azután erre elég szó, mosdatták uton utófélen a szolgabíró e helytelen zsidó patronusságért, pedig hát nem úgy volt az egész dolog, a szegény szolgabíró tulságos jószívűségért került a nyelvekre; tudja azt mindenki, hogy Somogyba is beüt a zsanádár világ, előbb vagy, utóbb de beüt, tudja tehát ezt a szolgabíró ur is, s nem egyszer kérdezté önmagától. mi történik akkor a szegény pandurokkal? mert bizon megfog történni nem csak egyen, hogy már csak azért is mert a még régi vármegyét is szolgálta, újra fel nem fogadják; így töprenkedett, midőn végre a hosszú nap világot vetett az ő aggodó lelkébe; úgy okoskodott; a zsidók mindennap nagyobb s ma holnap akkora urak lesznek, hogy olyan közönséges munkát mint a koplalás s imádkozás mire egy két év elforog keresztény szolgák által fognak végeztetni, a kimustrálandó pandurok erre éppen alkalmasok lesznek; elküldötte tehát őket a szolgabíró a zsinagóghoz zsidó éneket tanulni; hiszen eddig jól van, hanem az már csakugyan nagyon furcsa lenne ha míg a pandurok így holt nyelve tanulnak, a választók elő nyelve elfelejtének kiejteni a szolgabíró ur nevét, mire a jövő tisztújítás elkövetkezik. No bizon na. gyobb csodák is történtek már, de meg azt se hisszük hogy ezen esetre a vármegye további fennállása lenne veszélyeztetve.

— Az állami költségvetésben a községi iskolák segélyezésére felvett összeg 120,000 forinttal szállott lejjebb az idén. Azt mondja a miniszter azért, hogy a már fennállott községi iskolák egyrésze magát államivá tette, más része pedig vissza állott mint volt eredetileg felekezeti iskolává. Csodáljuk, hogy a miniszter ur egy nyomos indokot nem említett, azt, hogy az állami segélyt megvonta oly községi iskoláktól, a hol ezen állam segély hová történt fordításáról nem számoltak. Régen volt, de azért úgy tetszik nekünk, még is igaz, hogy a kaposvári községi iskola is kapott évi öt száz forint segélyt, s ezt elvesztette, mert miként lett felhasználásról nem számoltak, lesz-e gazdája valaha e hanyagságnak nem tudjuk, de mar azt csakugyan hisszük, hogy kaposvár képviselő testülete nem halgathat e felett, ha majd az iskolaszék előáll szükségelt kimutatásával a városi költségvetés tárgyalása alkalmával.

sora, és nem tudja mely utat válasszon, hogy ki meneküljön azon nehézségek szövevényéből, melybe barátainak, álnok ellenségeinek ellentmondó tanácsai keverték.

Ezen tétovázásában hozzám fordul segítségért, tanácsomat, utasításomat kéri, oly nagy rábeszélő tehetséggel, mely egy szobornak szívéit megindítaná. Halljuk csak történetét.

16 éves volt, midőn találkozott egy új-jerseyi fiatal emberrel, kinek neve Caruther Brekinridge Williamson. Ez hat évvel idősebb mint ő, s őt szenvedélyes természetének teljes hevével szerette. Barátai, rokonaik bejegyzésével eljegyezték egymást, s úgy látszott, hogy boldog, gond nélkül életet fognak élni. — Azonban a szerencse dagálya, lassanként az apálynak adott helyet; a fiatal Caruthers himlőbe esett, betegségéből fellábolt ugyan, de arca tele lett gödörrel, elrutult egészen. Aurelia először arra gondolt, hogy az eljegyzést felbontja, azonban szerencsétlen szerelmese iránti részvét arra indította, hogy ne szakítson egészen, s csak az egybekelés napját halasztotta el egy évre.

Bekövetkezett a mennyegző előtti nap, midőn Brekinridge, elmerülve sétált, egy léghajót bámulván s e közbe beleesett egy kutba, s esésében ki törte egyik lábát, úgy, hogy azt térdfelett el kellett metszeni. Aureliának ismét alkalma nyílt a viszony megszüntetésére, azonban a szerelem ismét győzött az esküvőt ujjal elhalasztották.

De a balsors a szerencsétlen fiatal embert egyre üldözte. Ugyanis július 4-én egy ágyut kellelén hamarabb elsütvén, elvesztette egyik kezét s három héttel később egy arató gép másik kezét szakította ki. Aurelia szíve csaknem ketté repedt ezen utóbbi kalamitás következtében. Mélyen elszomorodott midőn látta, hogy kedvese miként hagyja el őt darabonként. Azonban bátor lelke ismét kiállta a próbát s elhatározta, hogy még egy ideig türelemmel

Zsidók heccze Kaposvárt.

Kaposvárott van kortsma melyben éjjelenként antisemita gyülekezetek tartanak, ott főzik ki az ablak beveréseket és egyéb zsidó üldözéseket, itt (á la vasut nagy betűkkel) határozzák el a zsidók és a kaput ellen történendő rém dolgokat, — ezeket olvassuk — hozzá meg halljuk, hogy három éjjen át örködtek a zsidók, plane néhányan este felé elis távoztak volna ezen új Pozsonybol.

Sem az olvasott, sem a szóval terjesztett hírek, minket valami nagyon közelről nem érdekelnek; bizonyos mértékig az ilyes híreket a zsidók ellen fennálló ingerült hangulat természetes kifolyásának voltunk készek tartani; az sem csodálatos ha a zsidóságnál az ilyes hírek könnyen találnak hitelre, néha néha csak felébred a lelkiismeret, ha bár csak félelem alakjában is; »auch der Räuber hat seine stunden« mondja Schiller, mióta azonban biztos tudomással vélünk birni arról, hogy a megírt mint a colportált hírek, nem csak hogy alappal nem bírnak az az nem igazak, nem csak hogy antisemita részről sem eredtek sem terjesztettek; — sőt a zsidó kuforrás melyből erednek és a czél mely általuk elérni szándékolatik előtünk nagyon is világos, nem hagyhatjuk szó nélkül ezen újabb izelmeket.

A zsidó jajgatás oly állítólagos fenyegetések miatt, melyek tárgya majd a zsidó ablakok, majd a zsidó hátaik, — tervszerűleg világszerte megindított két indokból: először hogy alkalom nyíljk, katonát, biztost, statáriumot kézni; másodsor, hogy a felsőbb tízezerek és a külföld előtt az antisemitismust rablásal, gyújtogatással, minden nemével az erőszaknak vádolván azt compromittálni lehessen és el lehessen a világgal hitetni, hogy a zsidókat megszabadulni akarni annyi, mint felbontani a rendet, felforgatni a törvényt, bizonytalanná tenni a birtokot és vagyont.

Egyet elfelejtettek semitáink, hogy vajmi kevés ma már azon naivok száma, kik zsidó híreket elhisznek.

Nincs kétségünk a felett, hogy bizony kevés keresztény van szegény hazánkban, kinek egyik vagy másik zsidóval leszámolni valója ne volna, nem egy vérlázító esetet tudunk, mely végelkeseredésre ragadhatná áldozatát, a legszelidebb lelkület felháborodik midőn látja, hogy majd egy egész nemzedék jogos keserűséggel kérdeheti: zsidók hová juttattátok örökünket.

Csudálni való jó erkölcsös es az annyiszor gyalázott magyar nép, egyéni felindulását sokszor jogos bosszuját alárendeli azon termékeny, azon megváltó eszmének, melyet összegében antisemitismusként hívnak; felfogta az igaz, a becsületes nép hogy ez egy milliók boldogítását czélzó, valóságához óriási léptekkel közeledő megdőnt hetlen igazság, de nem furkós bot.

Nem felforgatni, de megszilárdítani fogja a társadalmi rendet, mellyet nem fog a thalmod gojra és nem gojra osztani; helyre állítandja tisztelést a törvénynek, mely többé nem lesz áru: ma küzd világ szerte úgy a társadalom mint a törvényhozások körében, az eredmények meglepők, és benső lelki örömmel látjuk, minden akadályok daczára közeledni azon perczet midőn a törvényhozás legális útján fog hazánk a zsidóságtól megszabadulni és a magyar újra ur lesz saját házában.

Es e nagy eszme e milliók vágya egy pár zsidó ablakainak beverésében nyilatkozna?! Nem zsidó

fog lenni barátjának a folytonos fogyásra valo természetellenes hajlamai daczára is.

Közeledett ismét az esküvő napja s ezzel ismét az új családások, Caruthers beteg lett, vörösbé esett s ennek következtében egyik szemére teljesen megvakult. A menyasszony barátai s rokonai belátták azt, hogy most már igazán elég ok van arra, hogy Aurelia a viszonyt szerencsétlen vőlegényével félbe szakítsa. Azonban Aurelia rövid habozás után kinyilatkoztatta, hogy a dolgot komolyan megfontolván, semmi olyast nem talál Brekinridgeben mit gunyolni lehetne.

Az esküvő ismét elhalasztott midőn azonban a beteg teljesen felgyógyult volna Még ép lábát is kitorzte. Igen szomorú napja volt a szegény leánynak az midőn a chirurgozok vőlegényét ismét egyik darabjától megfosztották. Érezte ugyan hogy hajlamai az ember iránt mind inkább fognak azonban rokonainak lebeszélése daczossá tette s ő eljegyzését megújította.

Kévs idővel az esküvőre kitűzött nap előtt ismét egy szerencsétlenség történt. Az utolsó évben az oweus-riveri indianok által csak egyetlen ember scalpirozottatott, s ezen ember az új-Jersey Caruthers Brekinridge Williamson volt. A boldogsággal telt szív épen haza sietett, midőn haját örökre elvesztette s megátkozta azon órát midőn csak hajától — eme egyedüli díszétől — fosztották meg s nem vették le egyuttal fejét is.

Aurelia épen most gondolkodik komolyan a felett hogy mit tevő legyen. Még egyre szereti Brekinridget, mint ő ezt nekem valódi női érzéssel írja — még egyre szereti azt, mi még belőle hátra maradt — azonban szülei határozottan ellene vannak a házasságnak, mert Caruthersnek semmije sincs dolgozni pedig többé nem képes, a leánynak sincs anyja vagyona, hogy abból mindketten nyugodtan élhessenek.

Tehát mit csináljak? kérdez engem busan s

urak, ezt önök inscenirozhatják ha kedvük tartja, de az antisemiták önöknek ezen kedvtelést ugyan nem fogják megszerezni, mi szívvel óhajtjuk ugyan, hogy hazánkban zsidó mielőbb egy ablakon se nézzen sem ki sem be, de ezt nem ablakbetöréssel akarjuk elérni.

Miattunk jajgassanak önkészítette híveik felett, petitióaljanak Tiszához, éltsék fel az egész kormányt, Mi nem félünk, és nem ijjesztgetünk, mi igazságunk érzetében várunk nyugodtan, ha tehát egy kis hecczet saját maguk nem tartanak szükségesnek az antisemitáktól se személyeket sem ablakait ugyan seha se féltsek és higyjék el nem rajtunk fog mullani, hogy eljövén a válás napja, nem oly szívélyesen mint kívánánk, mondhatnánk a zsidóságnak — Isten önökkel. Kanizsai.

Az új miniszter.

Gróf Széchenyi Pál kereskedelmi miniszterrel nevezetvén ki, képviselői állásáról lemondott, e szerint a marczali kerületben legközelebb újválasztás lesz.

Széchenyi a mult választáskor ellenzéki program alapján lett megválasztva, nem közönséges fontosságú tehát a megejtendő választás, mert annak eredménye ítélet lesz arra nézve, valjon helyesli-e a választó közönség volt képviselőjének azon eljárását, hogy tagja lett azon kormánynak, melynek irányát, tetteit elítélte? Ítélet lesz, valjon talál-e mentséget erre nézve a kormánynak mult választás ótai eljárásában. avagy elitéli e lépést, mint azt országszerte elítélik! mint azt elítélte pártja az országgyűlési mérsékelt ellenzéki párt is.

Széchenyi Pál belépett a kormányba — mint ezt pártunk egyik országos lapja mondja — mint ha az egész dolog egyébből nem állna, mint fölkelni a helyről, melyet a képviselőház üléstermében elfoglalt s átsétálni a másik oldalra, hogy egy ott üresen álló karszéket elfoglaljon, ez a maga nemében páratlan esemény. A magyar parlament története nem igen mutat fel ehhez hasonlót.

Hiszszük, hogy a marczali kerület választói is így fogják volt képviselőjük lépését megítélni, s ítéletük gróf Széchenyi bukásában nyerend kifejezést.

Felkérjük t. előfizetőinket kiknek előfizetésük lejárt, hogy ezt megújítani sziveskedjenek.

A kiadóhivatal.

HIREK.

— A király a bonnyai r. kath. hitközségnek száz forintot adományozott.

— Az országos függetlenségi párt tekintettel a küszöbön levő marczali képviselő választásra,

Ez igen kényes kérdés. Ez oly kérdés, melyre a felelet egy egész nő s egy férfi két harmadának boldogságát zárja magába s én érzem azt, hogy roppant nagy felelősséget vállalnék magamra, ha azt, mit helyesnek tartok, nem csak mint egy pusztá jelentést adnám tudtukra.

Miként lenne az, ha ő az embert kijavítaná? Ha Aurelia a költséget viselni képes, úgy csináltasson megcsontított vőlegényének fa kezeket, fa lábakat, üveg szemet, vegyen neki parókát s adjon meg egyszer halasztást, mondjuk 90 napot, de egy fél napot sem többet, ha ő ezen idő alatt nem törí ki nyakát, esküdjék meg vele, elfogadván minden további következményeket, Ne higye Aureliát, hogy evvel igen sokat kockáztatott, mert ha férje azon hajlamánál megmarad, hogy a kínálózó első jó alkalomnál valamijét eltörí, vagy kárt tesz magában a legközelebbi kísérletnél végének kell szakadnia s akkor kibujt a nehéz dologból, nem kell vele megesküdnie! Ha pedig a szerencsétlenség azután esik meg vele midőn már megesküdnek, úgy a falábak más értékes tárgyakkal együtt, melyeket csak ő bírt, övegyére maradnak, s őn be fogja látni, hogy tulajdonképen semmit sem veszített nemes, azonban felette szerencsétlen férjének szeretett darabjain kívül, ki minden erejéből fáradozott önnel jót tenni, a menyire szokatlan ösztönei nem gátolták,

Kisértse meg tanácsomat követni Mária! Én a dolgot alaposan, jól átgondoltam s ez az egyedüli remény, melyet én az ön számára nyújthatok. Sokkal szerencsésebb gondolat lett volna Caruthers-től, hogy ha nyakánál kezdi s azt törí ki legelőször, minthogy azonban ő tanácsosabbnak tartotta éppen ellenkező politikát követni, úgy mi se sajnálkozunk e felett, ha az neki örömet okozott, Tegyük a legjobbat a mi ily körülmények között lehető s kísértűk meg nem bosszankodni.

megbizta Szalay Imre s Gruber János orsz. képviselőket a netán szükséges intézkedések megtételére.

— **Özv. Girardiné sz.** Christ Janka asszony folyó hó 15-én meglötte magát s fél órai szenvedés után meghalt, végrendeletét 11-én hirdették ki a kir. járásbírósnál, mely szerint Girardi Rezső örökben kapja a kaposvári főutcai házat, Kaposvárott lévő 140 hold földet és a kaposvári szőlőt, melynek hasznát azonban fent nevezett örökös nagykorúságáig dr. Vaszary János ügyvéd, mint gondnok élvezi, a másik hosszu-utcai házat Holics Julia rokonának hagyományozta, az instrukció a mocsoládi szőlőt s az ingóságok eladandók a befolyt összegből némi adóságai fedezendő, az ebből maradó összeg első férje boldogult Hönig József három testvére között egyenlő részletben lesz felosztandó; tett még egyéb kisebb hagyományokat irmerősei és cselédjei javára.

— **Halálozás.** Mint sajnosan értesülünk Bauer Ferenc kiváló iparos városunk derék törekvő polgára Budapesten, hol betegsége miatt tartózkodott meghalt.

— **Széchenyi Pál gróf** kinevezetése okaira vonatkozólag a »Dunántul« soproni mágnáskörökből a következő értesítést vette, a melyet érdekességénél fogva nem hagyhatunk közölhetetlenül. Tisza Kálmán pártjának erősítése, ministeriumának oly egyénnel való kiegészítése, kik mégis tekintélyel bírnak, volt a kormány fejeződés, és miután tudta azt, hogy Széchenyi Pál gróf vagyoniilag már egészen parterre, továbbá tudta azt, hogy Széchenyi gróf neje Andrassy leány — az ő rokonaival pörben áll és e pörből is alig van remény, hogy a parterre-ből az emeletre lehessen jutni, megkísérelte, nem lehetne-e Széchenyi Pál grófot megnyerni. A gróf eleinte kitérőleg válaszolt, de az a kétfős ígéret, hogy vagy a magyar miniszterek is fognak nyugdíjat kapni, vagy ha ez nem lenne keresztül vihető akkor biztosítják a gróft, hogy a mulékony miniszterség végperce után valami magas állás, vagy legalább is valami pénzintézet igazgatósága okvetlen megmarad, mégis annyira bírták, hogy a gróf ígert mondogt és nem törődött az écal-val. Tisza pedig örül, mert ha ezáltal még nem robbantotta is egészen szét a mérsékelt ellenzék, Széchenyi Pál követői mégis lesznek négyen-ötven az országgházban, ez pedig a mostani körülmények közt a kormánypártra nagy nyereség.

— **F. hó 15-én** a Rác-Egresi pusztán nagy vikar volt; a villám a szürüs kertbe beütött s több szalma kazal el is égett.

— **Ritka siker.** Dr. Roboz Zoltán fiatal tudós somogy fia a heidelbergi egyetemen Professor Dr. Otto Btschli vezetése alatt két munkát fejezett be ezek közül az egyik Siebold és Kölliker két világhírű tudós által szerkesztett: »Zeitschrift für wissenschaftliche Zoologie« 39-ik kötetében jelent meg, czime: »Beitrag zur Kenntniss der Cestoden.« Mig a másik a Magyar tudományos Akademiában az október hó 16-iki nagygyűlésen olvastattat fel, illetve lett ismeretve Dr. Margó Tivadar kir. magy. tud. egyetemi tanár által, e munka czime: »Adatok a Cestodák boncz és szövettanához, a Solenophorus megaloccephalus és obovatuson megejtett önálló vizsgálatok alapján« e munka a Magy. tud. akademiának kiadásában még ez év folyamában látand napvilágot. Buzdítsa az az eddigi siker a további törekvése.

— **Igalból írja** tudósilónk, e hó hó 15-én több igali lakos korcsmában mulatott azonban a szóvitából nagy verekedés támadt, melyből Horváth János súlyos sebekkel menekülhetett csak; ugyanezen időben szinte Horváth János padlásáról ismeretlen len tettesek négy zsák buzát vittek el; f. hó 16-án Göllér György igali lakos szobájába a kályhát kidöntvén ismeretlen tolvajok hatoltak be, senki sem lévén otthon, abból elaeott ökrei árát 400 frtot elszajtatván tovább álltak.

— **Lesz cigány lakodalmom.** Barcza Jóska (simplincius) híres zenészünk leányát, Mariskát Rigó János, simplincius bandájának egyik legjobb tagja e napokban eljegyezte. Esküvőjük decemberben lesz.

— **Veszedelem állás** a mai világba az adóvégrehajtót, Temes megyében hagyási nevű fiatal végrehajtót a mint a korcsmában vacsorált agyonlőtték. A testet mint írják egy oláh személyében fedezték fel. Egy másik adóvégrehajtót pedig a kukoricza földön agyon verve találták.

— **Tegnap a vadászok** napja volt. A zseliczi hercegi erdőben Freistadtler Vilmos főbérő, a város erdejében pedig a vadász társaság rendeztek hajtó vadászatokat. Itt is ott is számos vadászat kedvelő jelent meg.

— **Meghívó.** A somogy megyei régészeti társulat f. hó 25-én a Mosdós melletti őshalmoknál régészeti célból ásástást eszközöl; ennél fogva a társulat azon tisztelt tagjai, kik e kirándulásban részt venni óhajtanak ebbeli szándékukat alolirottal közölni kegyeskedjenek. Kaposvár, 1882 oct. 15. Melhárd Gyula, távsulati titkár.

— **Illetékes helyről** felhatalmazás folytán megczafoljuk azon hirt mintha Csnrgón csendzavarás fordult volna elő.

— **Gróf Széchenyi Pál,** Somogy megye marczali választó kerületének országgyűlési képviselője föld-

mivelés ministerré lett kinevezetése következtében képviselői állásáról lemondván, a képviselőháznak folyó hó 14-én tartott 128-iki ülésében hozott határozata folytán az előemlített választó kerület részére a törvény értelmében új képviselő választás iránti intézkedések megtétele végett folyó hó 25-én délután 3 órakor Kaposvárott hivatalos helyiségben tartandó ülésre Somogy megye központi választmányának t. cz. tagjai általam tisztelettel meghivatnak. Csépa Antal, alispán,

— **Városi rendri hírek.** A Láng-féle gabonarakár feltörésével gyanúsított három helybeli egyén névszerint Vörös György, Lóki Mátyas és Serik Péter a rendőrség által letartóztatván a vizsgáló bíróságnak átadattak. — F. hó 12-én két helybeli keményseprőseggé tartoztatott le, mert részeg állapotunkban az éj csendét megzavarták. — Dukáz Márton helybeli pinczér ugyanekkor éjjel, a Wellisch-féle kormában verekedést kezdett, de a rendőrség által ideje korán letartóztatott.

— **Megeyi rendőri hírek.** Báró Pongrácz Matild Pogány Károlyné esombárdi lakostól Kukafa vagy Kakufer János nevű inas f. hó 12-én éjjel cselédkönyvének s mintegy 60 frt értékű férfi ruhanevelékek eltolvajlásával megszökött. — Személyleírás: 19 éves, magas nyulánk, bajusza és szakál nélkül, orra egy kissé laposra bekorpadt, arcaszíne sárgás-barna, bal homlokán sebbforadás. — Vörös Mihály poklosi lakos kárára f. hó 12-én virradóra egy drb 5 éves pej, csilagos homloku herélt és egy drb szürke 5 éves herélt 16 ellopott. — F. é. okt. 11-én reggel Jakab Mihály szemai lakostól ismeretlen tettesek 1 db. fekete, kancza, 15 éves és 1 db. setétepej, kancza, 10 éves hámos loval elloptak. — Kacsokovits Kálmán tötgyügyi földbirtokosnál szolgálatban állott Högye Imre juhász bojtár f. hó 13-án két pár fehér ruha és 75 frt eltolvajlásával megszökött. — Szulimán községben f. hó 11-én két da. husz éves ló, egyik szürke, herélt, a másik pej, kancza, bitangásban találtattak.

Irodalom és Művészet,

Egy pártolásra méltó irodalmi vállalat. A »Regényvilág« e kiváló szépirodalmi lapunk most megjelent 1-ső számával fennállásának III-ik évfolyamába lép. Öszinte örömmel üdvözöljük e derék hazafias vállalatot jelenlegi díszesebb és szebb alakjában. Az eszme, mely a »Regényvilág« létrehozásánál a kiadók szeme előtt lebegett, t. i. a pangó szépirodalomnak egy kis lendületet adni — örömmel konstatalhatjuk — kezd testté válni. Legjelesebb írónk felébredve lankadt tepedésükből, oly hévvel és örömmel láttak hozzá a munkálkodáshoz, hogy rövid idő alatt tárgytalaná vált egyik része ama panasznak, mely szépirodalmunk hanyatlásáról uton utfélen hangoztatott. Most még csak az van hátra, hogy a panasz másik és nem kevésbé jelentékeny része, mely a közönségnek a szépirodalommal szemben tanusított közönyösségéről szól, rövid időn szintén eltűnjék hitlajpajnk hasábjairól, irodalmi társaságaink gyűléséről. És e tekintetben fordulnak most ismét a művelt közönséghez a vállalat kiadói, fordulnak különösen a szépirodalom legbuzgobb pártolóihoz, a művelt magyar hölgyekhez avval a kéressel — támogassák őket abban a törekvésben, melynek czélja a szép próza iránti fogékonyságot felélesztetni és hazai irodalmunk részére megnyerni mindazokat az elemeket, melyek szellemi szórakozás czéljából eddig nagybárra a regényirodalom külföldi — jórészt annak is a legjelesebb termékeihez fordultak. A most meginduló III. évfolyamban a »Regényvilág« közölni fogja JOKAI MÓR »Minden poklokon keresztül« cz. nagyobb regényét, melynek tárgya a keresztes háborúkból van merítve. Budai László eredeti képeivel illusztrálva: Mikszáth Kálmán, »A mi hőseink« cz. rajzciklusát, melyben a jeles író a palótnép nagy hőseinek vak Zahony és Gracának rajzát adja az ő szokott és annyira kedvelt humoros leírásí modorában. Dörre Tivadar eredeti képeivel és BENICZKI-BAJZA LENKE jeles írónk »Tévesztett utak« cz. magyar társadalmi regényét és a világhírű humorista Mark Twain legújabb művét, »Koldus és királyfi« cz. robinsonádját Fái J. Béla gondos fordításában, gyönyörű képekkel illusztrálva. Ezeknek befejeztével közölni fogja; Mikszáth Kálmán jeles írónk »Az utolsó kaloda« cz. humoros regényét, az elbeszéléseiről híres elbeszélő első regényét; Véka Lajos jeles regényírónk »Pali bácsi« cz. új társadalmi regényét; Ötvös Adolf, jeles kritikusunk első szépirodalmi művét »Himfy halála« cz. regényét; Gabányi Árpád, »Egy krajczár emlékirata« cz. hámos novella ciklusát. Ezeket kívül a legújabb és legkiválóbb világirodalmi regények látnak napvilágot a »Regényvilág«-ban, mely apróbb tárczaközleményeivel és változatos tartalmával mindenképen törekszik a művelt közönség jogos igényeit kielégíteni. — Daczára kiváló jeles tartalmának és szép kiállításának a »Regényvilág« a legolcsóbb magyar szépirodalmi közlöny. Egy-egy füzet ára 15 kr. Előfizetési ára egész évre 7 frt 80 kr., félévre 3 frt 90 kr., negyedévre 1 frt 95 kr. Szerencsés gondolatnak tartjuk, hogy a kiadók a közönség óhajának megfelelően, — a »Regényvilág«-ot ezentul illusztrálva adják ki és reméljük, hogy a művelt magyar közönség megérdemelt pártfogásban fogja részesíteni e kiváló szépirodalmi közönyt. Még azt jegyezzük meg, hogy a kiadóhivatal (Révai Testvérek könyvkereskedése Budapesten IV. Váci-utca 11. sz. és Koro-

naherczeg-utca 2. sz.) kívánatra bárkinek küld mui tatványszámot és részletes előrajzot.

1000 év — 1000 dal. Hazánk ezredéves fennállásának ünnepélyére egyik legszebb nemzeti emlék leend a »Magyar Dal-Album« és »Magyar Daltár« című vállalat, mely ama jubileumi nap elérkezéig 1000 magyar népdallamot fog közölni zongorára alkalmazva minden hozzá tartozó szövegekkel együtt. E gyűjteményből már három kötet jelent meg az 1—600. számú dallamokkal s azok szövegeivel, míg most a negyedik kötet van folyamatban, mely a 601—800. számú dallamokkal s azok szövegeit — tehát új kétszázat — fog közölni. Irodalmunkban jelenleg ez az egyedüli vállalat, mely népünk dal- és zeneköltészetét gyűjti és hazánkban úgy mint külföldön terjeszti, hogy azt a jövőkorak megmentse; tartalomra máris legterjedelmesebb, mert már többet közölt, mint az összes hazanemű vállalatok; az árát tekintve is legolcsóbb, mert jutányoságra nézve nincs hozzá hasonlítható zenemű. E nemzeti vállalat tehát valóban megérdemli minden magyar hazafi és honleány pártfogását. Megjegyzendő, hogy e gyűjtemény két részből áll u. m. zongorára alkalmazott dallamkönyvből a »Magyar Dal-Album«-ból és ennek szövegkönyvéből a »Magyar Daltár«-ból. A »Magyar Dal-Album« negyedik kötete ismét 10 havifüzetben adatik ki, melyből az első füzet november hó elsején jelenik meg. Előfizetési ár egész évre 10 füzetre 1 frt 80 kr., félévre 5 füzetre 90 kr. Egyes füzet ára 25 kr. A »Magyar Daltár« negyedik kötete két fél kötetben fog megjelenni, melynek együttes előfizetési ára 80 kr. Minden füzet bérmentve küldetik szét. Diszbekeztési táblák a »Dal-Album« egyes kötetéhez 80 kr. Gyűjtőknek minden 6 egyszerre megrendelt példány után tisztelet példány adatik. Előfizetések legczészeriben postautalványon a »Magyar Dal-Album« kiadóhivatalához Győrbe intézendők.

A közönség köréből.

Kaposvár 1822. október 17.

Tek. Szerkesztő ur!

Kaposvárott lakom a Teleky utca szomszédságában, tudvalévolag ezen utcát, mintegy husz ház képezi; ezek közül azonban közvetlen egymás mellett ötben semita polgártársak tartanak kortsmát, jobban mondva »lebujt«, s üzük a förtelmes zsákmányolást.

Ha valamelyik közülök ez elnevezést röstellené, birják csak feletetre, hogy hát miből élnek? hiszen dolgozni nem dolgoznak, ezen öt egymás hátán fekvő butik jövedelméből pedig úgy élni mint ők élnek, csupa lehetetlenség tisztos keresettel, az oda vetődött nép kizsákmányolása nélkül; és birják csak szóra őket, miért állitanak az ajtóba felcziczomázott »rózsa bimbókat« ha nem azért, hogy a fiatalságot hálójukba kerítsék.

Kaposvár nem nagy város, nem is lehet sok kényelmet várni lakósaiknak, de azt méltán s joggal megkövetelheti mindenki, hogy midőn fárasztó napi munka után pihenésre hajtja fejét, ne zavarják tivornyák lármájával; ha más nincs városunkba legalább legyen éjjel csend.

Ajánlom ezt az utcát a városi kapitány ur figyelmébe s kérem, hogy intézkedjék; ha lehet ritkítsa meg ezeket a piszkos fészkeket; ha pedig ezt nem teheti akkor tartassa meg velük legalább a zár órát kérélhetetlenül.

Tisztelettel Figaró.

A vidékről.

K.-Keresztur, október hóban.

Tek. Szerkesztő ur!

Én is egy adatot kívánok szolgáltatni ahoz a kérdéshez meglehetően a zsidóval élni, vagy sem. Községünkben lakó Kohn Moses birja nem csak a regalet, de ki szokta bérelni a községi kortsmát is, ennek az volt a következése, hogy a bort 4—5 kral mindig drágábban mérte, mint ez a szomszéd községekben kelt. Megunta ezt a község, azért az előljáróság a község bormérését a mult esztendőben egy keresztény polgártársunknak adta ki három évre. De furcsán járt ez az ember, mert a mint Szt-Mihály nap bekövetkezett, s eljött a községi bormérés ideje, a zsidó az előbb 16—24 kron árult bor árát 8—12-re leszállította s ily áron mérte egész april 24-ig, a mint ekkor a községi kortsma megszűnt az árakat ismét felvitte 16—24-ra s ugyan így tett most Szt-Mihály napkor is, erre ugyan azt lehetne mondani, hogy Kohn Mosesnek jussa van a borát mérni a hogy neki tetszik, s az igaz is, csak hogy ő minden borát kamatba szedi be tehát ha 8 krét árulja is ezen kamat bort, még is nyer rajta, míg a keresztény csaplóros azt készpénzen vásárolja s így veszteségre kell oda adni. Tehát míg a zsidó e mellett gyarapodik a szegény keresztény tönkre megy. Még sem volt az bolond ember a ki azt gondolta, hogy a zsidókat a korcsmárosságtól el kellene tiltani. Az Isten mindazokat segítse meg a kik jót akarnak. alázatos szolgálja R.

Karcolatok Segesd multjából.

(Vége.)

A segesdi zárdának második igen jeles tagja volt az 1511-ben, ugyanott, provinciálissá választott Segesdi Magni (vagy Nagy) Antal, a magyar király hitszónoka és gyóntató-atyja. Az acták szerint mély tudománya, jámborsága, Isten és emberek előtti kedvességének köszönhető, hogy szerzetársai bizalma egész 1532-ig többszörösen benne összpontosult. Szerzete érdekében sokat tett és fáradozott; ő alapította az ó-budai conventet; 1517-ben, mint a magyar provincia főnöke, résztvett a Ferencziek reformálását célzó nagy római értekezletben, mely után egész provinciájával a szigorubb életmódot választók seregéhez csatlakozott. Szt. Ferencz szerzetét ugyanis a legteljesebb szegénységre alapította; midőn 1200-ban a pápai trón előtt térdelve társulatának megerősítését kérné, III-ik Ince az átvizsgált törvényekbe csak azt óhajta felvéteni, hogy a rend némi vagyonnal is bírasson, ne-hogy annak tagjai kizárólag az alamizsnára utalva, így másoknak terhére legyenek. »Nem szentséges Atyám! szólta a szt. férfiú — nem fogadok én el semmit; mert azt akarom, hogy tanítványaim a világnak hasznára legyenek. Valamíg ők munkálkodnak, mindig méltóknak lesznek a bérrre. Isten fog rólok gondoskodni. Ha pedig nem kapnak alamizsnát, ez azt fogja jelenteni, hogy ők sem mire se valók, hogy ők már nem az én fiaim.«

Szerencsés viszonyok következtében azonban idővel a Ferencziek ingatlan földi javakra is tettek szert; de Segesdi Nagy Antal idejében történt először, hogy nagyrészkül reguláik szigorubb megtartásához visszatért, kiknek példája után a segesdiek összes ingatlanok, telkeik s jobbágyaikról lemondva II. Lajos királynak engedék át. Nagy Antal 1523—25. mint ex-provinciális fehérvári custos lesz, de az utóbbi évben Ó-Budán ismét rendfőnökké választatik. 1526-ban II. Lajos oldala mellett résztvett a gyászos kimeneteli mohácsi csatában is. Róla Istvánffy is következőleg emlékezik meg: »Szegedi (Segesdi) Antal, a király szónoka, a Ferencziek családjából, miután többekkel, kik a király holmijainak őrzetere hátrahagyattak, az ellenség ellen soká küzdött s arczán mély sebet kapott, szerencsésen egy barangoló lóra kapott s a veszélyből nagyobb baj nélkül megmenekült; eltörtült arczal még soká életben maradt.

A szomorú mohácsi esemény után gyászos napok következtek a dunántúli vidékekre is; pusztítva s rabolva barangoltak a törökök Somogy s Zala megyékben; miért is számos, ezen megyékben s a szomszédos Slavóniában fekvő franciskánus zárdá is lett dühöknek áldoztaivá. Így 1532-ben a Dráva mellett feldúlták a salvatorianusok sellei conventjét, hol Nagyparti Gergely kvardiánt, Hagymási Lőrincz, Belte Mátyás, Visegrádi Máté, Sellei Miklós, Badacsonyi Miklós áldozárokat s Herdahelyi Mihály klerikust, Ozorai Albert, Gyulai Balázs laikusokat meg is ölték.

Ezen évben pusztult el megyénkben a csákányi salvatorianus convent is, hol a törökök Cadgia Ferencz áldozárt, Bodmer Ferencz laikust és még két névtelen fratert akasztották fel. Csodálatos azonban, hogy a segesdi conventnek ekkor semmi baja sem lett, semmi veszély és szerencsétlenség nem érte. Azon jelenségnek okát azonban, hogy a sz. Máriáról

nevezett provincia conventjei, melyekhez a segesdi is tartozott, a törököktől semmi bántódásban nem részesültek, a salvatorianusoknak pedig számos conventjeik pusztultak el, csak abban találhatjuk, hogy Zápolya János király, ki a törökökkel jó viszonyban volt, a sz. Máriáról nevezett provinciának fővédnöke lehetett; ezen állításnak igazsága, s-hogy a marianusok zápolya-pártiak voltak, kitűnik abból is, hogy ezentul káptalanaikat csak Zápolya által birtokolt területeken tartották. 1533-ban már Nagy-Váradon gyűléseztek, hol Miklái Mátyás választott meg provinciálisnak; a főntebb említett Nagy Antal pedig pécsi custos lett, ki alá Segesd is tartozott. Miklái Mátyás is a segesdi zárdá tagja lehetett, mert a szerzetesek ezen időben szerzet neveik mellett, származási helyökről kapták vezeték neveiket. A segesdi zárdá kvardiánja volt ezen évben Segesdi András, Haizenthalerint Benedek orgonista.

Az 1535-eeen Segesden tartott káptalannak, valamint általában a szerzetnek jötevői között megemlítve találjuk a következők főrangúakat; Csáki Ferenczet, Zekel (Székely) Margitot, Bánfi János, Zápolya palatinusának özvegyét, Pekri Lajost, Török Bálintot, Márkus Pétert, Cheri Balázst és Horváth Jánost.

A török pusztítás előtt még két, Segesdről származó provinciálisról szólnak az iratok; az egyik volt az 1537-ben megválasztott Debreczi Péter, a másik pedig a Segesdhez közel fekvő Terebezd-pusztán született Terebezd János. Két ízben is főnökösödött u. m. 1544-ben és 1555-ben, de már Pozsonyban választott meg.

A török-csorda már ekkor szerte-szét rabolt s pusztított Somogy alsó részében; az elfoglalt Babócsa és Berencze Zrinyi Miklós által 1564-ben visszafoglaltattak ugyan, de nem sokára ismét a török-jogar alá jutnak.

Elérkezett a végzeteljes 1566-iki év; Szigetvár körül véres harcok folynak, patakként ömlik a drága magyar-vér, de mind hiába! Zrinyi Miklós a hős elesik, Sziget török-kézre jut; nincs ki a vésses árnak véget vetne, mely rakoncátlanul borít már most el minden területet. Segesdet már Szigeth bevétele előtt ostromlák ugyan a törökök, de a hős Zrinyi előző s megfutamította őket; a szigethi vész után azonban Segesdnek már nics többé támasza. A szerzetesek és lakosok megfutnak s üresen hagyják a szentelt falakat, hová a törökök minden ellnállás nélkül bevonulnak. Észrevevén azonban, mily fontos pontot nyertek Segesdben, a zárdá és templomban általok korábban okozott károkat kijavítva, rabló kirándulásaik hatalmas fészkeül használják. A híres segesdi convent ez által 232 évi fennállás után, török-járom alá került.

1594-ben a keresztény seregek anélkül, hogy a szerzetesek visszatértek volna, visszafoglalták ugyan de csak azért, hogy 1600-ban Kanizsa elfoglalása után, a törökök újra hatalmukba ejthessék.

Hogy a convent mikép állítottatott ismét fel; mily viszontagságok között arrol majd más alkalommal.

Dobozi.

Különfélék.

Az amerikai egyesült államok lakosainak összes vagyona nincs akkora mint akár angol akár francia országban, de a vagyon növekedése ott leggyorsabb. Míg Francia országban az összes vagyon évente 375 millió, angol országban 325 millió, a

német birodalomban pedig 200 millió forinttal szaporodott, addig e növekedés az egyesült államokban 725 millió dollárra rug. E szerint ezen államok mindennap két millió dollár értékkel gazdagodnak.

A világ legnagyobb városa London, több lakossal bir mint némely európai állam melynek uralkodója s parlamentje vagyon. Az 1881-ik évi népszámlálás szerint 4.764,312 lélek lakja. E szerint kétszer annyi mint Dániában Gönlandot is hozzá számítva; majdnem három annyi mint Görögországba meg Szerbiába; tízenyolcszor annyi mint Montenegróba; néhány ezerrel több mint Portugáliába az azori szigetekkel Madeirával együtt; majdnem kétszer annyi mint Bulgáriába s egy milliónak háromnegyedrésszel több mint Hollandiába Svéd- és Norvégiába vagy Schwesizba. Londonban a világnak e legnagyobb s legnépesebb városában valóságos közigazgatási hatóság nem létezik. Érdekes tudni azt is hogy 1831-ben Londonnak 1.300,000 lakosa volt.

Egy francia statistikus kiszámította, hogy a bibliai számítás szerinti világteremtése óta mintegy 26,628,843,386,000,000 ember halt meg.

Az írás keletkezése s kifejlődése. Hogyan kezdődött a gondolatnak írás jelekkel kifejezése, bizonytalan. A régiség buvárok legtöbbje azt állítja, hogy az írás legkezdetlegesebb formája a rajzolás volt. Ezt azután elnevezték kirológikus rendszernek. Ebből keletkezett a hieroglyph, melyet csak az egyiptomi papok értettek, később a demotikus még utóbb a régi kopta rendszer, mely a betű írás első elemeit tartalmazta, a hieroglyph folyamánya volt tehát a szóírás eunek pedig a betű írás. A betű írás három irányban fejlődött; irtak 1-ör vízszintesen jobbról balfelé, mint a Zsidók, Indusok, Syriaiak s az Ó-Görögök; ezen irmodorbol fejlődött az ugynevezett Bus-toophedon írás, melynél szántás módjára a sorok balról s jobbról egymást váltotta fel. 2-ör függőlegesen a midőn a betűk nem egymás mellé, hanem egymás fölé irattak, még pedig alulról fölfelé, ilyen volt a medo perziai és a babylon chaldi írás. 3-szor körben mint érmenek láthatni. A Stenographiának — gyorsírás — nagyon korán lejtük nyomát, a romaiak különösen rövidítéseket használtak az írásnál, s ebben Ennius, Tiro, Retor Seneca tüntek ki s a gyorsírást rendszerbe hozták. Az író eszközök különböző időkben szinte különfélék voltak. Használtak agyagot, viasz s a papyrus növény rostjait. Papiros malomról 1189-ben tétetik először említés. Írásra eleinte hegyes fa vagy ércz eszközt használtak, az író tollakat eleinte érczből készítették. A ludtollról csak későbbi időben emlékezik Izidor először. Legujabban mint tudjuk az aczél tollak ismét kiszorították a madár tollakat a használatbol.

Gazdászat ipar s kereskedelem.

Kaposvári piaczi árak.

Október 17-ről.

Buza	8 frt 60
Rozs	7 frt —
Árpa	7 frt —
Zab	5 frt 30
Kukoricza	4 frt 50
Métermázsánként.	

Szerkesztésért felelős:

Szalay Károly.

H I R D E T É S E K.

Nevezetes árleszállítás.

Kávé

és Thea behozatal.

Legnagyobb!! 12—1

Nagybani-árak mellett ajánljuk Hamburgból postán s bérmentve ugyan, de nem vámentesen miután a határvámot itt megfizetnünk nem lehet; utánvéttel a csomagolásért mit sem számítva **öt kilos zsákokban.**

Sz. 21 Mokka, valódi arab	6.62.
„ 22 Menado, felette nemes	5.83.
„ 24 Java I. sárga nemes	4.53.
„ 30 Cuba zöld erős	4.65.
„ 27 Gyöngy Mokka n. kiadó	4.88.
„ 25 Java II. sárga nemes	4.20.
„ 32 Santos tiszta jó ízű	3.90.
„ 33 Domingo kiadó	3.80.
„ 34 Rio erős és tiszta	3.50.

Thea fél kilo 75 krtól 5.50-ig. Orosz korona Sardina öt kilos hordó 1.75. — Pontos szolgáltat. — Árjegyzékek s kis posta mutatók ingyen s bérmentve. Fenti árakért mindenkor csak valódi tiszta, jó ízű kávékat küldünk. Reális kiszolgálás mellett — a mi változhatatlan elvünk — valódi kávékat olcsóbban senki sem ajánlhat.

Funke és Kornberg, Hamburg.

Hirdetmény.

Nagy-Bajom mezővárosban

fekvő

Kohn László tulajdonát képezett

bolthelyiséggel is bíró lakház

szabad kézből

előnyös feltételek mellett eladandó.

Bővebb értesítést nyerhetni

a Somogymegyei takarékpénztár-részvény-társaság

mint tulajdonosnál.

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy mai napon **Zala, Somogy, Veszprém, Vas, Baranya és Tolna megyék** részére

Nagy-Kanizsán

székelő

vezérügynökséget

állítottunk fel.

Iroda-helyiség: Csengeri-utca 1-ső szám, ó takarékpénztári épület II. emelet (felmenet a postahivatal mellett)

Bpest, okt. 1. 1882.

A „GRESHAM”

életbiztosító-társaság magyarországi fiókja.

82. 3—1

KOSSUTH LAJOS LEVELE.

22 Via dei Mille (gia S. Lazzaro).

Turin, szeptember 17. 1882.

Helpy Ignác országgyűlési képviselő urnak Budapesten.

Kedves barátom!

A folyó hó 19-ke körül (a napot nem tudnám egész bizonyossággal meghatározni) immár 80 éve leszek, hogy e keserves életre születtem; még pedig »burokban« születtem, élő czáfolatúul ama népies babonának, hogy »burokban született gyermek szerencse gyermeke.«

Vannak, kik születésem 80-ik évnapját politikai pályám 50-ik évnapjával hozzák kapcsolatba. Tévednek. Az én tevékeny részvétem a közéletben 50 évvel régebben, 1827-ben kezdődött. Akkor lettem táblabíróvá kinevezve szülőmegyém Zemplénben. A megbecsülhetlen megyei intézvény, mely a helyett, hogy a közsabadsággal összhangzásba hozatnék, miként azt az 1848-iki törvényhozás elrendelte, ma már az osztrák-magyar hatalmi központosság ádáz nyomása alatt eleven organismusból gépies mechanizmussá tőpörült: akkor még az önkormányzatnak tevékenységétől pezsgő műhelye, a nemzet közéletének semmivel nem pótolható hatalmas üttere, a magyar alkotmányosság védőbástyája volt; s én azok közé tartoztam, kik a mai napig már csak gunnyal emlegettek, mert nem ismert táblabírósgot, sem üres címnek, sem »sine cura«-nak nem, hanem a hazafiúi tevékenységre hivatás mezejének tekintették. Ha volt valami életemben a mi nyomokat hagyott hátra maga után, annak magvai ama mezőn indultak csirázásnak.

Szolgáljon e chronologikus visszappillantás bevezetésül e levelemhez.

Születésem 80-ik évnapjának alkalmából egy több mint 30 ezer aláírással ellátott Emlék-Album kezemhez juttatásának szándéka felől lettem e napokban Budapestről értesítve a Tassy Bezz László ur elnöklété alatt alakult választmány által, mely bejegyzésemre s az átadás módjának meghatározására szólított fel.

Válaszomban előadtam a tekinteteket, melyek arra indítottak, hogy a szíves megemlékezés e tanúságának elfogadásától mindamellott se vonakodjam, hogy a terv kezdeményezése ellen határozottan tiltakoztam s tiltakozásom figyelembe nem vételét csak sajnálhatom.

Az átnyújtás módját, illetőleg pedig az aláírók körében tervezetett módot el nem fogadhatva, felkértem a választmányt, legyen szíves az albumot számomra önműk átadni, ki reményem nem fogja kérésemet megtagadni, hogy engem az átvételnél képviseljen s hálás köszönetemnek és az érzelmeknek, melyekkel a megtiszteltetést fogadom, tolmácsom legyen.

Őn engem annyira hozzászókatott baráti készségéhez, hogy eléggé elbizakodott vagyok kérésem teljesítésére számítani.

Harminczhárom éve, hogy nem láttam hazámat; s e hosszú hontalanság és tehetetlenségem dacára mégis gyakran részesülök azon megtiszteltetésben, hogy honfitársaim kisebb nagyobb körben szíves megemlékezésekre méltanak. Tanúságát vettem ennek legközelebb is névnapom alkalmából, tanúságát veszem most ama több mint 30 ezer aláírásban, melynek átvételére önt felkérem, és a készülétekben, melyek — amint a lapokból látom — 80-ik születési évnapom alkalmából a szíves megemlékezés tanúsítására több helyütt a távol hazában tételnek.

Honfitársaim e jóindulata vigasztaló napsugárként hat hontalanságom komor éjjelére.

Légyen ön kérem tolmácsa a mélyen érzett köszönetnek, melyet legjobb áldásaim kíséretében megilletődött szívvel küldök az oly régóta keservesen nélkülözött kedves hazába.

De az alkalom, mely jelenleg e megtiszteltetésekben részesít, bizony nem örvendetes.

Az évek, melyeket leltünk nem megtakarítás a jövő számára, hanem élettöke fogyasztás, melyet semmi varázsdáldás nem pótolhat ki.

Az én kis családi körömben mi nem is szoktuk a név- és születési évnapokat megünnepelni. Még csak emlékeztetbe hozni sem. Nem jól esnek magunkat s azokat, kiket szeretünk, emlékeztetni, hogy az év, melyet leltünk egy hosszú lépéssel közelebb hozott az elváláshoz, mely ha elköltözöre nyugalmat hoz is, a felmaradókra gyászt borít.

Hát még mikor a születési évnap már a 80-ik?

Nem tagadhatom, hogy ez a szám komor gondolatokat ébreszt agyamban, s ajkaimra fájdalmas sohajtást idéz.

Nem mintha az bántana, hogy az ilyenkor ember még ha talpon áll is, már a sírban áll, lesve a billentést mely lefekteti. Ez rendén van így, és nem is baj. A kinek annyi bú, annyi keserv jutott osztályrészül az életben, mint énnekem, az, ha lelkiösmeretével tisztában van, amint én vagyok, nem pusztán megnyugvással, hanem még egy nemével a sovárgásnak is gondol a halálra,

»mert ha bíró, nem furdal vád,
mert ha átom, nyugalmat ad.«

Nem is azért szomorít a 80 év, mivel az öregség örömtelen. Ez is a rendén van. Az örömtől nehéz a megváltás, az örömtelenségtől nagyon könnyű. Bölcsen rendelte a természet Istene, hogy az évek sulya alatt öreg embernél az élet jóformán tengéssé változzék, mely érzéketlen mindannak bece iránt, a mi személyileg értékes lehet. Ez a tengés nagyon jó átmenet, mindannak, a mi az emberben anyagi, ásvány-elemeké szétbomlásához, hogy örökös körutjokban a természet három országán át új meg új élet hüvelygivé csoportuljanak az örökkévalóságon keresztül.

Es nem is amiatt szomorít a 80 év, hogy a tehetetlen öregségben az ember elrozsásodik, mint az ellökött kard. — Én ez elrozsásodást eddig még kevésbé érzem, mint a korombeliek közt mások — tán sokan. Ha az esélyek kereké még életemben akként fordulna, hogy nemzetem magát örök létjogának számonkérésére elhatározná, még elég ruganyosságot érzek agyamban, elég akaratérőt lelkemben s elég munkatehetséget izmaimban, hogy mint egyszerű napszámos ki is kérjem, le is róhassam részemem a nagy munkában.

Az a mi miatt a 80 év terhe kifejezhetlen búval sulyosodik lelkemre, azon szomorító kényszerűségben áll, hogy nekem, ki hazámat annyira szeretem, mint ember hazáját jobban nem szeretheti, idegen földön kell meghalnom, hontalanul.

Pedig kell: mert szívem minden dobbanása vissza borzad, minden erkölcsi érzelmem, hazafiságom, minden kötelességérzete eltűnt attól, hogy megtagadva életem reliigióját »Osztrák-Magyarországba menjek meghalni; én! ki egyik kezemmel nemzetem örök létjogára, másikkal a vértengerre mutatva, mely névtelen félisteneink ereiből a gazul megtámadott Haza szent védelmében kiömlött, hazám függetlenségének decedálását indítványoztam s indítványom nemzeti határozattá emeltetvén, Isten és a nemzet színe előtt esküvel fogadtam, hogy hazám függetlenségéhez utolsó lehelletemig hű maradok.

Az is maradok Isten engem úgy segítjen, min ez életken, mind a siron tul.

Sokat tanulgattam hosszú életemben, de nemzetem érdekeinek idegen érdekeknek alárendeltségében belenyugodni nem tanultam meg. Sokat feledtem, de Hazám szent jogát nem.

Hát nekem idegen földön kell meghalnom, mert amint a dolgok a hazában állanak, nem reménylhetem, hogy azon maroknyi napok alatt, melyek még számomra fenntartva lehetnek, a magyar nemzet újra felemeli azon függetlenségi zászlót, melyet előbb a népek szent jogát lábbal tapodó idegen avatkozás rántott ki kezeinkből, utóbb a nemzet maga feladott, de melynek én hűségét esküdtem.

Az a zászló még lobogni fog; »az nem lehet, hogy annyi szív hiába ontá vért s keservben annyi hű kebel szakadt meg a honért.« Az a zászló lobogni fog; ezt hiszem, — tudom; de én 80 éves öreg ember vagyok; nem érhetem meg.

Idegen földön kell meghalnom.

Ez az ami miatt 80 év bánt. Csak is ez.

80 év! — Amint e számot leirom, gondolatim végig röppennek az ür felett, melybe e hosszú idő elmerült. A férfi koré a jövő reménye, az aggkoré a multak emlékezete. Amazé az akarat tenni valamit amiért élni méltó legyen; emezé a számbavétel, ha talál-e valamit a multban a miért élnie méltó vala.

Ha talállok-e?

Talán találnék, ha a jelen a multak vívmányait meg nem hamisította volna. De megtette.

Az eszközök egyike valék — és áldom a végzetet, hogy leheték — a történelem igazságának kezében, hogy a jobbágyföld szabad legyen a hazában. Sokat elsepert a balsors fergetege abból, a miért küzdött, szenvedett, áldozott, vértett ama nemzedék, melyre már csak néhány porladozó rom emlékeztet; ez megmaradt. Igen, de igazán szabad-e az a hajdani jobbágyföld? Nem az, csak urat cserélt. Hajdan a jobbágy-földmives földes urát táplálta, most a tulajdonos földmives azt a molochot táplálja, melyet az osztrák-magyar monarchia nagy hatalmi állásának neveznek. És ez a Moloch tehetetlen. Soha sem mondja, elég. Mindig enni akar.

Hajdan a földesur védte a jobbágyot, önzésből, saját érdekében védte, hogy az, a mit államnak neveznek, a jobbágy véres verejtékét föl ne eméssze; most ki védi meg a szabad föld birtokosát ama Moloch tehetetlenségtől, mely még nem is állam, sem magyar, sem osztrák értelemben, hanem a szó szoros értelmében „egyuralom,” mely a maga nagy hatalmi vágyát államérdek gyanánt táplálja fel s magát az államnak substituálja.

Es így lőn, hogy a nép, mely a jobbágyföldön megölt szűken, csaknem állatilag, de megölt, — nem bírva a reá nehezedő terheket, a szabad földön nyomorog, sőt hallatlan! a szabad földről még ki is vándorol.

Kivándorlás Magyarországból munkahiány, kereset hiány, meg nem élhetés miatt! Magyarországból, mely ha a politikában saját érdekeitől kérhetne tanácsot ha közigazgatási s adózási rendszerét saját javának kívánalmai szerint rendezhetné be, függetlenül kétszer annyi népet is jólétben eltarthatna, mint amennyi most földén nyomorog! — Ez rothadt állapotra mutat, mely gyökeres orvoslásért kiált. Félakaratú kapkodások, palliatívák csak a szymptomákat csillapítják, a betegséget meg nem gyógyítják.

Hát ide törpítettett a szabad föld nagy vívmánya, mely annyi áldást ígért.

Aztán igaz az is, hogy az eszközök egyike valék — és áldom a végzetet, hogy leheték az örök igazság kezében — miszerint a szolganép, mely ki volt tagadva az alkotmány jóvoltaiból, mint egyenjogú alkotmányos polgár foglalja el helyét a hazában; igen, de a polgáriság magas tiszta joga arra lett felhasználtatva, hogy a nemzeti akarat pecsétje üttessék az állami függetlenség feladására; pedig függetlenség nélkül az alkotmányos formák csak álarcz, melyet az absolutizmus felölt, hogy a járókelők reá ne ismerjenek s a felelősséget magáról elhárítsa. Ez rosszabb a nyílt erőszaknál. Megmondta Deák maga, hogy a mit ez elveszen, azt vissza lehet szerezni, de a mit feladunk, az elveszett. Gibbon írja örökbecsű munkájában, hogy az Árpád ház 300 évig uralkodott Magyarországon, de a szabadnak született magyart nem vakított el a korona csillogó fénye, mindig élt élévülhetlen jogával, számon kérni szabadságát az állam örökös szolgájától (hereditary servant of the State), azt felelősségre vonni, s meg is büntetni. — Így Gibbon. De most kitől kérje a nemzet elveszett függetlenségét? kit vonhat érte felelősségre, mikor maga adta oda!

Es igaz, nem kis részem volt abban is hogy a magyar nemzet megkapja azt, amit az angol igen jellemzően nem parlamentarizmusnak, hanem képviselői kormányának (representative government-nek) nevez. S ez névleg meg is volna de mert az alap, a függetlenség hiányzik, hát a nemzet képviselői (hogy egyebet ne említsek) a nemzet nevében, melynek akaratát képviselni tartoznának, megszavazták a bosnyák okkupációt, melyet az egész nemzet egy szívvel lélekkel leghatározottabban ellenzett. És ezt képviselői rendszernek nevezik! De hát ki vagy mi volt e vészterhes megszavazásnál képviselve? A nemzet akaratát nem, mert az határozottan ellenezte: hanem képviselve volt az alkotmányos formák ügyefogyott üressége, mely, hiányozván az intézményes biztosítékok, mik egyedül képesek a formák szócikorgó mechanizmusát életerős szervezetté eleveníteni — megijezt a gondolattól, hogy ha a nemzet képviselői a nemzetet önczélnek merik tekinteni, a nemzet akaratának képviselése a nagy hatalmi ambíció molochjának szemöldökével koccanásba jő és az álarcz leesik és a sic volo sic jubeo areza leplezetlenül előbukkan. Amióta Magyarországot az egységes osztrák-magyar monarchia Cisz- vagy Trans-Lajthán félféve törpítették, mutasson nekem valaki csak egyetlen egy esetet is, hogy a magyar országgyűlés merete volna meg nem tenni, a mit „felül” akartak, vagy merete volna megtenni, ha még úgy fogadta volna is hogy megteszi, a mi odafenn nem tetszett. A bécsi kabinetpolitika „komandíroz” a magyar országgyűlés „masíroz”. És ezt képviselői kormányrendszernek nevezik! „Pengő cimbalom”

Nem folytatom a „viviseccziót,” bár hosszudan-hosz-

szura folytathatnám, Még csak azt sem kérdelem, hogy hova lett az a szellem, az a lelkesült határozottság, az az „ész erő, szent akarat,” az a nemzeti életrealitás, melynek diésőséges revelációja a világot bámulatra ragadta, s melynek szervezésére a nemzet velem parancsolt volt? Szomorú kérdés, melyre a felelet még szomorubb volna; hát nem kérdezem, hanem csak annyit mondok, hogy én nem ilyen dolgokat vártam, reményem a szabad lett földtől, a szolga népek szabad alkotmányos polgárrá emelésétől s a képviselői kormányrendszertől, midőn ezeknek kivivására sok jobbak között én is közreműködtem.

Hát bizony nem találok a multak ürjében a min fáradt szemem megnyugvással pihenhetne meg. Nem találok, mert a jelen meghamisította a multnak vívmányait.

De hát mi köze minnek ennek azon szives megemlékezésekhez, melyekkel születésem 80-ik évnapja alkalmából megtiszteltetem?

Megmondom és azzal végzek.

A haza jelen állapota a legkiáltóbb ellentétben áll egész multammal, elveimmel s az iránnyal, melynek tehetetlen, de hajthatlanul hű személyesítő gyanánt állok isten és emberek előtt.

Es én 33 év óta hontalan és tehetetlen öreg ember vagyok, kitől senki sem várhat semmit is.

Még csak pár rövid év, s már azon siralomházi idő is lejár, mely után én (ha még élek) és fiaim ki leszünk taszítva, mint megannyi páriák szülőföldünknek polgári köteleiből s még csak magyaroknak sem leszen szabad magunkat neveznünk, hacsak nem járunk a »löbliches kait serlich königliches Consulat«-hoz Genuában nagy alázatosan kijelentve, hogy urának alattvalóivá szegődünk. Mert hát ez az ostracismus is törvény, melyre a magyar nemzet képviselői a magyar nemzet akaratának pecsétjét ütötték reá.

Ilyen az én helyzetem; elég szomorú, hogy ilyen; de ilyen.

Es ime mindezeknek dacára, a legszivesebb megemlékezésnek, sőt (szabad mondanom, mert számtalan biztositását bírom) a szeretetnek, ragaszkodásnak nyilatkozatai sűrűn érkeznek hozzám Magyarországon csaknem minden vidékéről, hozzám a törvényhozó hatalom által a nemzet sorából kilökött páriához.

Hát személyemnek szól ez a megtisztelő rokonszenv? Miként szólhatna? mikor az engem ekként megtisztelő nagy számában alig esik százra csak egy is, a ki engem valaha csak látott is, nem hogy velem viszonyban volt volna.

Nem nekem személyesen ismeretlennek szól ez; hanem szól azon ismert, becsült elveknél, melyeknek életem szentelve volt, szentelve lesz mind halálomig. Szól azon elveknél melyek a magyar nemzet ezredéves történelmi létjogának imperatívus követelményét, a magyar nemzet jövődjének alapját, feltételét, biztosítékát képezik.

Aztán tekintetbe véve azt, hogy én, kiről tudva van, hogy »törhetek, de meg nem hajlom,« minden szóval, mely ajkaimról elszáll, minden betűvel, melyet tollam papírosra vet, magával hontalanságommal is eleven tiltakozást képezek az ország jelen közjogi állapota ellen; tekintetbe véve ezt, kérdelem én! lehetséges volna az, hogy én ily megtisztelésekben részesüljek, ha a magyar nemzet megelégedését lenné, lehetté a létező állapotban?

Lehetetlenség ez, lélektani lehetetlenség.

Mit jelentenek hát a reám megemlékezés eme nyilatkozványai?

Jelentik azt, hogy a függetlenségi irány mindinkább szélesedő tért nyer a hazában.

Jelentik azt, hogy annak a türelemnek hurja szakadó félben van, mely a magyar nemzetet idegen érdekek szolgálójává tette s nemzeti jövődjét kompromittáló nagy hatalmi ambíciók, vérverejtéket izzadó eszközévé kárhoztatta.

Es mert e türelem fogytán van, jelentik azt, hogy az okszerű történelmi holnapnak napja még a láthatár alatt van ugyan, de képe már a pára körben látható. Egy fordulat az esélyek kerekén, s a nap felbukkan.

En így ítélem meg a helyzetet. Ezt lehet lehurrogatni, de a hurrogatás nem állítja be a történelem logikáját. Itéletem felett a jövődj fog dönteni. S én annál biztossabban hivatkozom a történelem logikájára, mert annyit tudok, hogy nem lehet magyar ember, még a hurrogatók, még az opportunismus félbölcsességének követői közt sem lehet, aki szívének rejtekében nem osztoznék vágyaimban, érzelmeimben.

Hát én idegen földön halok meg; de nem halok meg reménytelenül.

Köszönöm e reménynek sugarát; lelkem mélyéből köszönöm.

Sursum corda.

Segíts magadon magyar, és Isten megsegít.

Kossuth Lajos.